

IV. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. КРИМІНОЛОГІЯ. ПРОКУРАТУРА

УДК 343.9

© 2010 р. С.І. Нежурбіда

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці

БІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ПОРІВНЯЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Автор досліджує сучасний стан, переваги та недоліки бінарного підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень.

Ключові слова: бінарний підхід, порівняльна кримінологія, рівень злочинності, тематичне порівняння, проведення експерименту в двох країнах, рівень кримінальної віктимізації, рівень призонізації, порівняльно-кримінологічне дослідження.

Постановка проблеми. Характеризуючи сучасний стан методологічних підходів до порівняльно-кримінологічних досліджень, варто зазначити, що вони не є універсальними. Наприклад, проведене автором дослідження стану метарівневого методологічного підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень показало, що йому властиві, як переваги, так і недоліки [4, с. 91-92]. В свою чергу, **наявність недоліків одного підходу може породжувати й інші підходи, які здатні їх усувати**, і не тільки. Так, G.J. Howard, G. Newman і W.A. Pridemore вважають, що одним з шляхів усунення недоліків метарівневого підходу є «... більш уважне вивчення внутрішньої роботи систем кримінальної юстиції та структурного і культурного контексту злочинності в окремих країнах» і вдається це зробити в деякій мірі за допомогою «паралельних» досліджень, увага яких зосереджена на ретельному аналізі систем кримінальної юстиції або природи злочинності двох націй [20, р. 167]. Погоджуючись з думкою цих вчених в загальному, ми, однак, вважаємо, що такі дослідження повинні називатись не «паралельними», а «бінарними» - за назвою «бінарного» підходу до порівняльних досліджень. Не вдаючись до обговорення правильності назви підходу, лише відмітимо, що дослідження його сучасного стану, визначення переваг і недоліків його застосування на сьогодні є актуальним.

Ступінь наукової розробки проблеми. Слід констатувати недостатню увагу дослідженню бінарного підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень у вітчизняній науковій літературі. Краща ситуація спостерігається в зарубіжній науковій літературі (G.J. Howard, G. Newman, W.A. Pridemore). Однак, їх кількість та фрагментарний характер, на нашу думку, не задовольняє потреби сучасної порівняльної кримінології.

У зв'язку з цим автор проставив за **метою статті** дослідити бінарний підхід до порівняльно-кримінологічних досліджень, що обумовило виконання таких **завдань**: 1) надати характеристику його сучасного стану; визначити 2) його переваги; та 3) недоліки.

Виклад основного матеріалу. Виконати поставлені автором завдання, на нашу думку, доцільніше шляхом відповідей на такі питання.

Що собою представляє бінарний підхід до порівняльних досліджень? Термін «бінарний» - математичний. Бінарна операція (англ. *binary operation*) представляє собою вид математичної операції, яка приймає два аргументи і повертає один результат – тобто з арністю два. Сам термін «арність предикату, операції або функції» в математиці – це кількість їх аргументів, або операндів – є утворенням з назв предикатів невеликої арності (унарний – один аргумент, бінарний – два, тернарний - три). Таким чином «поняття бінарного відношення на заданій ... множині ...» слід розглядати, як «... операції попарного порівняння елементів даної множини» (А.Г. Баскаков) [1, с. 113]. Отже, порівняння, яке застосовується одночасно до категорій двох об'єктів, називається бінарним. Відповідно, **підхід, за допомогою якого здійснюється порівняння категорій двох об'єктів – бінарний підхід**. Приклади застосування бінарного підходу у порівняльних дослідженнях існують. Так, у порівняльному правознавстві бінарне порівняння застосовується для порівняння двох правових систем (В.Д. Ткаченко) [5, с. 24]. У порівняльній політичній соціології застосовується бінарний аналіз, «... обмежений рамками порівняння двох країн, ретельно відібраних відповідно до предмету дослідження» (М.Доган і Д.Пеласі) [2, с. 176]. Такі приклади застосування бінарного підходу можна навести і в порівняльній кримінології.

Однак, які цілі порівняння категорій двох об'єктів, що виконане за допомогою бінарного підходу? Будь-яке порівняння переслідує певні цілі, які визначаються залежно від підходу, що застосовується. В даному випадку, **порівнюючи категорії двох об'єктів, ми намагаємось знайти спільне між ними, а також й особливе.** Між іншим, характер «подвійності» такого результату також можна «приписати» бінарному підходу.

Що порівнюється за допомогою бінарного підходу в порівняльній кримінології (або які категорії порівнюються)? G.J. Howard, G. Newman і W.A. Pridemore стверджують, що «паралельні» дослідження (на наш погляд - «бінарні») можна поділити на три види: 1) аналіз рівня злочинності / системи кримінальної юстиції; 2) тематичне порівняння (topical comparison); 3) проведення експерименту у двох країнах (replication of an experimental design) [20, с. 167]. Отже, виходячи з наведеної класифікації, **можна виділити такі категорії, які можуть бути піддані порівнянню з використанням бінарного підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень: 1) рівень злочинності (окремих її видів); 2) явище, що має безпосереднє відношення до злочинності; 3) результати експерименту у двох країнах.** Слід визнати, що на сьогодні це сама вдала класифікація, однак, яка, на нашу думку, підлягає доповненню такими категоріями: **4) рівень кримінальної віктимізації (crime victimization rate); 5) рівень призонізації (imprisonment rate).**

Порівняння рівнів злочинності (її видів) на рівні двох країн. Прикладів такого виду порівняльно-кримінологічного дослідження з застосуванням бінарного підходу багато. Наприклад, порівняння рівнів насильницьких злочинів у Швеції і Шотландії (F.H. McClintock і Per-Olof H. Wikström) дозволило виявити, що рівень повідомлення в поліцію про насильницькі злочини вищий у Шотландії, хоча рівень реєстрації таких злочинів поліцією вищий у Швеції [13, р. 220]. Не залишились осторонь і країни Нового Світу (R. Lenton [24], B.S. Centerwall [12], Jane B. Sprott і Carla Cesaroni [26]). Так, порівняння рівнів злочинів, повідомлених до поліції, між Канадою і США (Maire Gannon) показало, що у США вищим є рівень насильницьких злочинів, в той же час у Канаді – рівень майнових. Не дивлячись на різницю у рівнях, тенденції злочинності в цих країнах були схожими на протязі останніх двадцяти років. Цікавими також є результати порівняння рівнів злочинності у дев'яти великих містах цих країн: рівень умисних вбивств вище у

містах США (крім Бостона, США), в той же час у Ванкувері та Вінніпезі рівень злочинних проникнень в приміщення та крадіжок транспортних засобів вищий ніж у будь-якому великому місті США [18, р. 1]. Порівняльний аналіз насильницької злочинності в Російській Федерації і Японії (І.С. Скіфський) показав, що існує загальна тенденція росту кримінальної агресії в обох країнах, однак, на її фоні відбувається зниження рівня згвалтувань в Російській Федерації (-5,1%) та спостерігається істотний приріст збільшення рівня розбійних нападів як в Російській Федерації (+ 40,3%), так і в Японії (+ 21,9%) [6, с. 98]. Порівняльний аналіз даних про кількість вчинених і зареєстрованих злочинів, про рівень віктимізації, про структуру злочинності, про характеристики арештів у США і Великобританії показав, що основними характеристиками злочинності в сучасних США і Великобританії являються: загальне існування рівня злочинності і віктимізації за останні 10 років при стабілізації цього зниження в останні роки; найбільш серйозне зниження спостерігається на рівні насильницьких злочинів (в ряді випадків – до 40%); латентність злочинів більше 50%; збільшення числа злочинів ненависті; ріст числа жінок, виявлених за вчинення злочинів; стабільно високий рівень занепокоєності населення проблемами злочинності; низький рівень довіри населення до правоохоронних органів (А.Л. Сморгунова) [7, с. 137-138].

Отже, порівнянню можна піддавати як рівень злочинності, так і рівні видів злочинності. Однак, при такому порівнянні можуть виникнути проблема, сутність якої полягає в тому, що не всі дані, які порівнюються, відповідають дійсності. Залишаючи іншим критику діяльності органів, які відповідають за достовірність таких даних, ми можемо сказати, що офіційно зареєстрований рівень злочинності, наприклад, прямо залежить від рівня латентності злочинів, який знову ж таки залежить від моральних, матеріальних, психологічних та інших характеристик самої нації. Тобто, яка нація – така й злочинність, в тому числі – й зареєстрована, в тому числі – й латентна. Крім того, при порівнянні рівнів злочинності також слід враховувати, що: 1) в кожній країні злочинні діяння мають різні визначення; 2) в кожній країні злочинні діяння мають однакові визначення, але різну сутність; 3) деякі діяння в одній країні злочинними визнаються, а в іншій не визнаються взагалі; 4) в кожній країні існує своє бачення віднесення злочинів до того чи іншого виду злочинності; 5) в кожній країні процедура збору даних відрізняється від процедури збору даних в

інших країнах; і т.д. При проведенні дослідження можуть виникнути й інші складнощі, які можна передбачити перед його початком.

Тематичне порівняння. В даному випадку бачиться порівняння на рівні двох країн явища, яке має безпосереднє відношення до злочинності. G.J. Howard, G. Newman і W.A. Pridemore вважають, що дослідження такого роду частіше за все – антропологічні і/або історичні [20, р. 168], та як «відмінний» приклад наводять дослідження неповнолітнього статусу делінквентів в Японії в порівнянні з неповнолітнім статусом делінквентів у США (George DeVos) [27, 130-180]. Одним з питань, яке розв'язував George DeVos було чому у американців японського походження спостерігався низький рівень делінквентності, та яким чином це могло бути пов'язане з рівнями делінквентності в Японії. Дослідження DeVos-а мало більше антропологічний характер. Як такі, що несли історичний характер, можна назвати дослідження злочинності і розвитку Франції і Німеччини у 19-му сторіччі (Howard Zehr) [29], історичних аспектів насильства у чотирьох різних містах – Сідней, Лондон, Стокгольм і Калькутта (Ted Robert Gurr, Peter N. Grabowsky і Richard C. Hula) [19].

Також слід відмітити дослідження, присвячені порівнянню: стану реалізації поліцейських функцій в Японії і США (David H. Bayley) [8; 9] та їх реалізації відносно організованої злочинності у США і Канаді (Margaret E. Beare і Frederick T. Martens) [10]; пенітенціарних систем та права, що регламентує корекцію засуджених в США і Європі (Günther Kaiser) [22], прав людини та права в сфері позбавлення волі у США і Англії (Adam C. Bouloukos) [11]. Протягом останніх років реалізуються дослідження, спрямовані на порівняння молодіжних банд та «важких» молодіжних груп у США і Нідерландах (Finn-Aage Esbensen і Frank M. Weerman) [16]. Цікавим є порівняння відчуття відсутності безпеки і страху перед злочинністю у Шотландії та Ісландії (Álfgeir Logi Kristjánsson). Так, результат порівняння показав, що відчуття відсутності безпеки набагато нижче в Ісландії у зв'язку з тим, що її населення є більш гомогенним, з сильнішою соціальною інтеграцією, міцними сусідськими відносинами між жителями та менше вираженою різницею в класах і доходах населення [23]. Порівняння поглядів жителів США і Китаю на смертну кару як на «предиктора» злочину показало, що у США вона більше сприймається як відплата, у Китаї – утримання від вчинення злочину (Shanhe Jiang, Eric G. Lambert і Jin Wang) [21]. З іншою азі-

атською країною Індією та США також проведено порівняння на предмет поглядів жителів цих країн на злочинність, злочинців, покарання та надання допомоги соціальними службами (Sudershan Pasupuleti, Eric G. Lambert, Shanhe Jiang, Jagadish V. Bhimarasetty і K. Jaishankar) [25]. І таких прикладів можна навести багато.

При проведенні тематичного бінарного порівняння також можуть виникати певні складнощі – передусім, пов'язані з вибором явища, яке має безпосереднє відношення до злочинності. На нашу думку, при його виборі, як об'єкта дослідження, повинна враховуватись актуальність його впливу на злочинність саме у двох країнах.

Проведення експерименту у двох країнах (replication of an experimental design). Планування експерименту (англ. experimental design techniques) – це комплекс заходів, спрямованих на проведення дослідів, метою яких є досягнення максимальної точності вимірів при мінімальній кількості проведених дослідів і збереженні статистичної достовірності результатів. В нашому випадку, прикладом такого експерименту може бути дослідження під назвою «Володіння зброєю і готовність реагувати на загрози насильства: Сполучені Штати і Японія», яке проводилось у рамках вивчення соціальних і культурних відмінностей насильства в Японії і США (Paul C. Friday, John P.J. Dussich, Takayuki Okada, Akira Yamagami, Richard D. Knudten) [15]. Метою такого дослідження було фіксування поведінки респондентів у штучно створених ситуаціях. Порівняння результатів показало, що респонденти з США у двічі більше виявили готовність реагувати, використовуючи зброю, під час зіткнення із незнайомцем або знайомим, або у разі незаконного вторгнення у їх житло. Готовність реагувати також залежала від статі власника зброї та мети її носіння (наприклад, для власної безпеки). І ще одна характерна деталь – у разі застосування фізичної сили нападником готовність реагувати, застосовуючи зброю, збільшувалась вдвічі у японських респондентів, у 8 разів – американських [17].

Але такі дослідження потребують координації діяльності осіб, які їх проводять, значного матеріально-технічного забезпечення та їх проведення в одному часовому інтервалі. Крім того, обов'язковим при проведенні експерименту є врахування різниць у культурних, моральних, психологічних та інших характеристиках респондентів з двох країн.

Що стосується порівняння рівнів кримінальної віктимізації (crime victimization rate) і призонізації (imprisonment rate) на рівні двох

країн, то слід визнати недостатню кількість таких досліджень. Однак, необхідно відмітити високий рівень таких досліджень на мультинаціональному рівні [14; 28]. Крім того, при порівнянні рівнів кримінальної віктимізації і призонізації також слід враховувати, що: 1) в кожній країні «жертва злочину» та «призонізована особа» мають різні визначення; 2) в кожній країні різна процедура збору даних про жертв злочинів та «призонізованих» осіб і т.д.

Категорії яких країн порівнюються за допомогою бінарного підходу в порівняльній кримінології (або які категорії порівнюються)? Перед тим як відповісти на це питання, зазначимо, що в літературі виділяють два типи бінарних порівняння: пряме і непряме. Пряме бінарне порівняння частіше всього засноване на історичному методі – дає можливість з більшою легкістю показати, чим визначається своєрідність, унікальність кожної держави. Непрямим бінарним порівнянням являється порівняння у тому смислі, що будь-який інший об'єкт порівняння, який вважається несхожим, розглядається в залежності від власного бачення дослідника [2, с. 176]. Однак, так чи інше вибір двох країн залишається за самим дослідником, який повинен знати, що бінарне порівняння застосовується до країн з схожими контекстуальними (змістовними) особливостями, навіть, якщо його мета – виявити відмінності між ними. Хоча багато дослідників припускаються помилок, порівнюючи дві різні між собою країни, розглядаючи це як засіб надійної оцінки взаємозв'язку, що існує між «системними» змінними, в разі, якщо один і той же фактор однаково проявляється в двох різних ситуаціях. **Отже, бінарне порівняння застосовується до країн з схожими контекстуальними особливостями, які, на нашу думку, можна визначити, як їх специфічні ознаки.**

Будучи протягом всієї історії людства ключовим явищем і поняттям політичного життя, політичної теорії і практики різних країн, держава як інститут або організація, завжди володіла своїми специфічними ознаками, виявлення і вивчення яких відкриває шлях до більш глибокого і різностороннього розуміння не тільки до її минулого й сьогодення, а й до такого розуміння інших держав. Узагальнення думок і суджень про основні ознаки держави за всю історію розвитку людства, дозволило М.М. Марченку виділити такі основні характеристики держави: 1) апарат влади і управління; 2) апарат примусу; 3) розподіл населення за територіальними одиницями; 4) адміністративно-територіальний поділ;

5) суверенітет; 5) займи і податки; 6) символи, пам'ятні дати, атрибути [3, с. 54-61]. Наведений перелік ознак держави можна визнати, як перелік узагальнених ознак, і, без сумніву, при виборі країн для проведення порівняльно-кримінологічного дослідження за бінарним підходом такі ознаки підлягають деталізації, що дозволить виявити схожість ознак і обумовити вибір країни.

Отже, в порівняльній кримінології за допомогою бінарного підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень проводиться порівняння рівнів злочинності (окремих її видів), кримінальної віктимізації і призонізації, явищ, що мають безпосереднє відношення до злочинності і результати експерименту, з метою виявлення в них спільного й особливого, на рівні двох країн з схожими контекстуальними особливостями.

Вивчення питань застосування бінарного підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень дозволило нам дійти **таких висновків:**

1. Безперечно, що на відміну від «арного» підходу, за допомогою якого кримінологи проводять на ар-національному рівні експерименти і дослідження рівня злочинності (окремих її видів), кримінальної віктимізації і призонізації, явищ, що мають безпосереднє відношення до злочинності, застосування бінарного підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень на бінаціональному рівні дозволяє досягнути більш значимих результатів.

2. На відміну від порівняльно-кримінологічних досліджень, які проводяться на мультинаціональному рівні, дослідження на бінаціональному рівні дозволяють уникати багатьох труднощів при порівнянні (наприклад, у поясненні схожості і відмінностей у процедурі реєстрації та визначенні злочинів, їх жертв, «призонізованих» осіб тощо).

3. Бінарний підхід унікальний тим, що при його застосуванні не упускається ні загальне, ні особливе. Крім того, порівняння двох країн, безумовно, підвищує інтерес до кожної з них, при цьому в його результаті підкреслюється їх головні характеристики та самобутність, а також таке порівняння сприяє кращому розумінню загальних явищ. Також особливою перевагою даного підходу являється можливість охоплення життя країн в цілому.

4. Висновок про те, що держави не являються схожими за всіма їх характеристиками, і тому, в разі виявлення схожості - вона є «відотною», залишає актуальним питання про критерії «відносності» схожості країн.

5. І останнє. Вивчивши види порівняльно-кримінологічних досліджень, які проводяться за допомогою бінарного підходу, слід вказати, при проведенні чотирьох з них спостерігається зосередження уваги дослідника тільки на рівнях злочинності, кримінальної віктимізації, призонізації, а також явищах, що мають безпосереднє відношення до злочинності. Таким чином, такі види порівняльно-кримінологічних досліджень реалізуються у відриві від загального контексту нації, для якої злочинність представляє проблему. Але цей недолік, вважається, можливо усунути за допомогою «case» підходу до порівняльно-кримінологічних досліджень [20, р. 169].

Список літератури

1. Баскаков А.Г. О бинарных отношениях и фактор-множествах // Соросовский образовательный журнал. – 1998. - № 6. – С. 112-115.
2. Доган М., Пеласси Д. Сравнительная политическая социология / Пер. с англ. - М., 1994. - 272 с.
3. Марченко М.Н. Теория государства и права: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, Изд-во проспект, 2004. – 640 с.
4. Нежурбіда С.І. Метарівневий підхід до порівняльно-кримінологічних досліджень: сучасний стан, переваги та недоліки // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 525: Правознавство. - Чернівці: ЧНУ, 2010. – С. 89-94.
5. Порівняльне правознавство: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / В.Д. Ткаченко, С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов; За ред. В.Д. Ткаченко. – Х.: Право, 2003. – 274 с.
6. Скифский И.С. Насильственная преступность в России и Японии: сравнительный анализ // Государство и право. – 2005. - № 4. – С. 95-98.
7. Сморгунова А.Л. Современное состояние преступности в США и Великобритании (обзор основных тенденций) // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. - 2009. - № 87. – С. 132-139.
8. Bayley, David H. (1976). *Forces of order: Police behavior in Japan and the United States*. Berkeley: University of California Press, 201 p.
9. Bayley, David H. (1991). *Forces of Order: Policing Modern Japan, Revised edition*. University of California Press, 240 p.
10. Beare, Margaret E. and Martens, Frederick T. (1998). *Policing Organized Crime: The Comparative Structures, Traditions, and Policies within the United States and Canada*. *Journal of Contemporary Criminal Justice* 14 (4): 398-427.
11. Bouloukos, Adam C. (1999.) *Human rights conformity: An ideal type analysis of prisoners' rights in the United States and England*. Ph.D. diss., State University of New York, University at Albany.
12. Centerwall B.S. (1991). Homicide and the prevalence of handguns: Canada and the United States, 1976 to 1980. *American Journal of Epidemiology* 134 (11): 1245-1260.
13. McClintock F.H. and Wikström, Per-Olof H. (1990). Violent Crime in Scotland and Sweden: Rate, Structure, and Trends. *The British Journal of Criminology* 30 (2): 207-228.
14. Van Dijk, J.J.M., van Kesteren, J.N. & Smit, P. (2008). *Criminal Victimization in International Perspective, Key findings from the 2004-2005 ICVS and EU ICS*. The Hague, Boom Legal Publishers, 292 p.
15. Dussich, John P. J.; Friday, Paul C.; Okada, Takayuki; Yamagami, Akira and Knudten, Richard D. (2001). *Different Responses to Violence in Japan and America*. Monsey, NY: Criminal Justice Press, 223 p.
16. Esbensen, Finn-Aage and Weerman, Frank M. (2005). Youth Gangs and Troublesome Youth Groups in the United States and the Netherlands: A Cross-National Comparison. *European Journal of Criminology* 2005 2 (1): 5-37.
17. Friday, Paul C.; Dussich, John P.J.; Okada, Takayuki; and others. (2000). Weapon ownership and the willingness to respond to threats with violence: The United States and Japan. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 44 (2): 164-177.
18. Gannon, Maire. (2001). *Crime Comparisons Between Canada and The United States*. Catalogue no. 85-002-XIE. Ottawa: Canadian Centre for Justice Statistics, 13 p.
19. Gurr, Ted Robert; Grabowsky, Peter N. and Hula, Richard C. (1977). *Politics of crime and conflict: A comparative history of four cities*. Sage Publications, 770 p.
20. Howard, G.J., Newman, G. & Pridemore, W.A. (2000). Theory, method, and data in comparative criminology. In D. Duffee, D. McDowall, B. Ostrom, R. D. Crutchfield, S. D. Mastrofski, & L. G. Mazerolle (Eds.), *Measurement and analysis of crime and justice* (pp. 139-212). Washington, DC: National Institute of Justice.
21. Jiang, Shanhe; Lambert, Eric G. and Wang, Jin. (2007). Capital Punishment Views in

- China and the United States: A Preliminary Study Among College Students. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 51(1): 84-97.
22. Kaiser, Günther. (1984). Prison systems and correctional laws: Europe, the United States, and Japan: a comparative analysis. New York: Transnational Publishers, 208 p.
23. Kristjánsson, Álfeir Logi. (2007). On Social Equality and Perceptions of Insecurity: A Comparison Study between Two European Countries. *European Journal of Criminology* 2007 4 (1): 59-86.
24. Lenton R. (1989). Homicide in Canada and in the U.S.A.: A critique of the Hagan thesis. *Canadian Journal of Sociology* 14 (2): 163-78.
25. Pasupuleti, Sudershan; Lambert, Eric G.; Jiang, Shanhe; Bhimarasetty, Jagadish V. and K. Jaishankar. (2009). Crime, Criminals, Treatment, and Punishment: An Exploratory Study of Views Among College Students in India and the United States. *Journal of Contemporary Criminal Justice* 25 (2): 131-147.
26. Sprott, Jane B. and Cesaroni, Carla. (2002). Similarities in Homicide Trends in the United States and Canada: Guns, Crack, or Simple Demographics? *Homicide Studies* 6 (4): 348-359.
27. DeVos, George. (1980). Delinquency and minority status: A psychocultural approach. In *Crime and deviance: A comparative perspective*, edited by Graeme R. Newman. Beverly Hills: Sage Publications. 335 p.
28. Walmsley, Roy. (2009). *World Prison Population List (eighth edition)*. International Center for Prison Studies. King's College London – School of Law, 6 p.
29. Zehr, Howard. (1976). Crime and development in modern society. Croom Helm, 192 p.

Стаття надійшла до редколегії 3 вересня 2010 року.

Рекомендована до опублікування у "Віснику" членом редколегії М.К. Якимчуком.

S.I. Nezhurbida

BINARY APPROACH TO COMPARATIVE-CRIMINOLOGICAL STUDIES: CURRENT STATE, ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Summary

In this paper the author studies current state, advantages and disadvantaged of binary approach to comparative-criminological studies.

Key words: Binary Approach, Comparative Criminology, Crime Rate, Topical Comparison, Replication of Experimental Design, Crime Victimization Rate, Imprisonment Rate, Comparative-Criminological Study.

С.І. Нежурбіда

БИНАРНЫЙ ПОДХОД К СРАВНИТЕЛЬНО-КРИМИНОЛОГИЧЕСКИМ ИССЛЕДОВАНИЯМ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ, ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ

Аннотация

Автор исследует современное состояние, преимущества и недостатки бинарного подхода к сравнительно-криминологическим исследованиям.

Ключевые слова: бинарный подход, сравнительная криминология, уровень преступности, тематическое сравнение, проведение эксперимента в двух странах, уровень уголовной виктимизации, уровень призонизации, сравнительно-криминологическое исследование.

ISSN 2221-173X

НАУКОВИЙ
ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Рік заснування 1996

Випуск 538

Правознавство

Збірник наукових праць

Чернівці
Чернівецький національний університет
2010

Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 538: Правознавство. - Чернівці: ЧНУ, 2010. – 124 с.

Naukovy Visnyk Chernivetskoho Universitetu: Zbirnyk Naukovykh Prats. Vyp. 538: Jurisprudence. – Chernivtsi: Chernivtsi National University, 2010. – 124 s.

У випуску на основі врахування новітніх досягнень юридичної науки, узагальнення правозастосовної практики, вітчизняного і зарубіжного досвіду висвітлюються проблеми теорії та практики різних галузей права, сформульовані практичні рекомендації законодавцю щодо вдосконалення чинного законодавства, а також працівникам правоохоронних органів по застосуванню конкретних норм права в умовах перехідного суспільства.

Для науковців, викладачів вищих і середніх спеціальних навчальних закладів, студентів, працівників правоохоронних і правозастосовних органів.

The issue on the base of the newest achievements of legal science, law application practice, domestic and foreign experience touches upon the problems of theory and the practice of the various law branches, there are formulated practical recommendations to the legislator on the development of the legislation currently in force, as well as to the employees of law-protecting bodies on the application of the concrete norms of law in the circumstances of transitional society.

It can be used by scientific employees, teachers of institutions of higher and secondary specialized education, students, employees of law-applying and law-protecting bodies.

Редколегія випуску: доктор юрид. наук, проф. **Пацурківський П.С.** (наук. редактор),
доктор юрид. наук, проф. **Никифорак М.В.** (заст. наук. редактора),
канд. юрид. наук, доц. **Гаврилюк Р.О.** (відповідальний секретар),
канд. юрид. наук, доц. **Гетманцев О.В.**,
канд. юрид. наук, доц. **Гетьманцева Н.Д.**,
доктор юрид. наук, проф. **Георгіца А.З.**,
доктор юрид. наук, проф. **Грищук В.К.**,
доктор юрид. наук, проф. **Козловський А.А.**,
доктор юрид. наук, проф. **Козюбра М.І.**,
доктор юрид. наук, проф. **Кузнєцова Н.С.**,
доктор юрид. наук, проф. **Якимчук М.К.**

Збірник входить до переліку фахових видань ВАК України

Свідоцтво Міністерства України у справах преси та інформації
№ 2158 серія КВ від 21.08.1996 р.
Загальнодержавне видання

Рекомендовано до друку Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Адреса редколегії випуску “Правознавство”:
Україна, 58012, м. Чернівці, вул. Коцюбинського, 2, національний університет,
кафедра конституційного, адміністративного і фінансового права, тел. (0372) 58-48-73
Сайт вісника: www.lawreview.chnu.edu.ua E-mail: lawreview@chnu.edu.ua

© Чернівецький університет, 2010.

Підписано до друку 30.09.2010 р. Формат 60x84/8. Друк офсетний. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 13,5. Обл. - вид. арк. 14,5. Зам. -п. Тираж 200 прим.
Друкарня видавництва “Руга” Чернівецького національного університету.
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

ЗМІСТ

I. МЕТОДОЛОГІЯ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

<i>Целуйко М.В.</i> Структура правової культури у вітчизняній юридичній літературі.....	5
<i>Гураленко Н.А.</i> Система джерел права: аналіз структурних елементів	11
<i>Васильчук В.О.</i> Принцип справедливості у цивільних правовідносинах: філософсько-правовий аспект	17
<i>Грекул-Ковалик Т.А.</i> Особливості навчального процесу на юридичному факультеті Чернівецького університету у 1918-1940 рр.	25
<i>Куян І.А.</i> Особливості розуміння ідеї суверенітету в політико-правовій думці західних держав XVI-XVIII століття.....	30
<i>Бунчук О.Б.</i> Наукова інтерпретація поглядів Івана Франка на питання права.....	36

II. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

<i>Биков О.М.</i> Деякі особливості законодавчого регулювання свободи віросповідання в радянський період	43
<i>Волощук О.Т.</i> Проблеми розуміння та тлумачення сучасної концепції розподілу влад	48
<i>Чепель О.Д.</i> Представницький мандат парламентарів: основні тенденції розвитку	53
<i>Петришина-Дюг Г.Г.</i> Поняття та сутність політичних партій	58

III. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

<i>Руденко О.В., Ліньова І.І.</i> Нелегальна міграція з метою працевлаштування та її нормативно-правове регулювання.....	63
<i>Задорожна С.М.</i> Угода про вибір права, застосовного до цивільно-правових відносин, ускладнених іноземним елементом.....	68
<i>Сідак М.В.</i> Правові засади створення та діяльності центральних банків у країнах Європи: порівняльний аналіз.....	73
<i>Орловський О.Я.</i> Поняття й особливості пенсійних правовідносин	79

IV. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. КРИМІНОЛОГІЯ.

<i>Нежурбіда С.І.</i> Бінарний підхід до порівняльно-кримінологічних досліджень: сучасний стан, переваги та недоліки.....	85
<i>Мельничок В.М.</i> Криміналістична характеристика вікових особливостей криміногенної поведінки неповнолітніх	91
<i>Юрчишин В.М.</i> Функції прокурора на досудових стадіях кримінального процесу України.....	96
<i>Гусар Л.В.</i> Історія зарубіжної кримінологічної думки: витоки кримінології.....	99
<i>Дергач Л.В.</i> Питання виникнення слідів та їх виявлення в процесі розслідування вимагання, вчиненого організованою злочинною групою	103
<i>Боднарук О.М.</i> Інститут необхідної оборони в англійському законодавстві.....	106
<i>Василова-Карвацька О.В.</i> Право на охорону здоров'я як об'єкт наглядової діяльності прокуратури	111
<i>Савчук А.В.</i> Кримінологічне дослідження просторово-часових особливостей згвалтувань в Україні.....	115
<i>До наших авторів</i>	123

CONTENTS

I. METHODOLOGY OF LEGAL SCIENCE. PHILOSOPHY OF LAW. THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. COMPARATIVE LAW

<i>Celuyko M.F.</i> Structure of legal culture in domestic juridical literature	5
<i>Guralenko N.A.</i> System of sources of the right: the analysis of the structural elements	11
<i>Vasylchuk V.O.</i> The principle of justice in the civil legal relations: philosophical and legal aspect	17
<i>Hrekul-Kovalyk T.A.</i> The peculiarities of the teaching learning process at the law department of Chernivtsi University during 1918-1940	25
<i>Kuyan I.A.</i> Features of understanding the idea of sovereignty in political and legal thought Western 16-18 century.....	30
<i>Bunchuk O.B.</i> Scientific interpretation of Ivan Franko's views o the legal issue	36

II. CONSTITUTIONAL LAW

<i>Bykov A.N.</i> The main peculiarities of religious freedom in a Soviet period	43
<i>Voloschuk O.T.</i> Problems understanding and interpretation the modern concept of separation of powers	48
<i>Chepel O.D.</i> Representative mandate of parliamentarians: general trends	53
<i>Petryshyn-Dyuh G.G.</i> Concept and nature of political parties	58

III. CIVIL LAW AND PROCEDURE. INTERNATIONAL PRIVAT LAW. SOCIAL SECURITY LAW

<i>Rudenko O.V., Liniova I.I.</i> Illegal migration for employment and its legal regulation.....	63
<i>Zadorozhna S.N.</i> An agreement about choice of law, applicable to civil legal relations, complicated by foreign element.....	68
<i>Sidak M.V.</i> Legal principles of creation and activity of central banks in the countries of Europe: comparative analysis	73
<i>Orlovskyy O.Y.</i> Concepts and features of pension legal	79

IV. CRIMINAL LAW AND PROCEDURE. CRIMINOLOGY. PROCURACY

<i>Nezhurbida S.I.</i> Binary approach to comparative-criminological studies	85
<i>Melnichok V.M.</i> Criminalistics Characteristics of Age-specific Nature of Minors' Criminogenic Behavior .	91
<i>Yurchishin V.M.</i> Functions of public prosecutor on the pre-trial stages of criminal process of Ukraine	96
<i>Husar L.V.</i> History of foreign criminology idea: sources of criminology	99
<i>Dergach L.V.</i> Question of origin of tracks and their exposure in the process of investigation of shakedown, perfect the organized criminal group	103
<i>Bodnaryk O.M.</i> The institution of necessary defence in English legislation	106
<i>Vasilova-Karvatska O.V.</i> The right for health protection as an object of the supervisory activity of the prosecutors' office	111
<i>Savchuk A.V.</i> Criminological research of spatio-temporal features of rapes in Ukraine	115
<i>To our authors</i>	123